

S profesorjem sem se prvič srečal kot Pirjevčev študent. Kot vsi primerjalci sem bil popolnoma zapreden v heideggerjanščino: miselno in žargonsko. Potem sem moral pri prof. Jermanu opravljati izpit iz filozofije za nefilozofe. Ne le meni, tudi mojim kolegom se je zdelo, da je v tem paradoks. Zakaj naj bi mi, ki smo že štiri leta študirali edino resnično filozofijo, delali izpit za "nefilozofe". Potem je prišlo še do šoka ob površnem branju Jermanovih besedil, ki so bila povsem drugačna od "mišljenja biti". Stavke se je dalo pobirati s papirja z veliko lahkoto, zveneli so samoumevno, celo vsakdanje. Takrat v takšnem pisanju nisem videl odlike. Izpit je bil potem nekakšen pogovor. Spominjam se, da smo trije primerjalci skušali Jermanu vsiliti svoj žargon, ga pravzaprav nekako preglasiti. Takrat sem spoznal, kako strpen je. Obravnaval nas je brez posmehljivosti, čeprav smo morali biti - kot se mi danes dozdeva - kar precej smešni v fanatičnem branjenju "edine resnične filozofije".

Profesorjevo sposobnost za takšno izrekanje trditev, ki proizvede učinek samoumevnosti, sem kasneje začel občudovati. Vzrok za to je seveda tudi moj lastni prehod v semiotiko, kjer ni prostora za masivne koncepte, za divje in nenadzorovane semantizme. Ko sem mu med pisanjem disertacije dostavil kakšen del besedila, je bila navadno njegova (seveda več kot upravičena) pripomba: Dobro, dobro, samo izostri misel! V semiotiki med drugim rokujemo s pojmom "fokalizacije", ali slovensko, "naravnavanja žariščne razdalje". Naravnati žariščno razdaljo je nedvomno ena od umetnij, ki jih Jerman odlično obvlada. Kadar koli se srečam s tem pojmom, se mi zdi, da ne prihaja od mojega pariškega učitelja Greimasa, ampak od mojega ljubljanskega mentorja Jermana.

Moj pogled na dejavnost ljubljanske analitične šole in na profesorjevo vlogo v njej je seveda pogled od zunaj. Zato najbrž vidim le nekakšne površinske značilnosti. Ampak morda s tega položaja vidim tudi kakšno značilnost, ki je od znotraj ni videti. Priznavam jim predvsem svetovljansko držo. Jerman z lahkoto prehaja iz enega kulturnega konteksta v drugega. Sposoben je vzpostavljati perspektive in gledišča, v katerih se pojavljajo poljska in češka filozofska tradicija, avstrijski ali otoški Wittgenstein, graški Meinong, ljubljanski Weber, pa spet češka estetika (kakšen Chvatik) in ruski formalizem - zdaj kot točka, s katere opazuje druge, zdaj kot predmet opazovanja. Kot "primerjalcu" so mi te menjave blizu. Pomembno pri tem početju pa se mi zdi naslednje. Jermana očitno zanima slovenska filozofska tradicija pa tudi z vsem svojim delom izpričuje, koliko mu pomeni sodobna filozofija na Slovenskem. Vendar tu ne dopušča nobenih privilegijev. Nobena teza ni vredna pozornosti že samo zato, ker je nastala pri Slovencih. Jermanu je tuj kulturni ali etnični egocentrizem. Povsem jasno mu je, da je decentracija mišljenja eden glavnih pogojev za uspešno znanost. Tako nasprotuje tistim, ki menijo, da bi morale humanistične vede pri nas ustvarjati znanje o Slovencih, za Slovence in po merilih, ki jih določajo Slovenci. Profesor Jerman ne bi mogel imeti nič s to predstavo, ki hoče povzdigniti v znanost samozaznavo prebivalcev enega od predalpskih nižavij.

Postopno sem začel razumevati tudi Jermanovo zavzetost za prevajalsko delo. Razvidno je, da v prevajanju ne vidi zgolj tehniškega opravila. Ne vem pa, če bi se strinjal z mojo domnevo, da je prevajanje pravzaprav poseben vidik neke osrednje filozofske problematike, namreč vprašanja o meta-govoricu. Zdi se mi, da imata analitična filozofija in semiotika eno redkih skupnih točk ravno v tem vprašanju.

Gotovo se spleča zamisliti nad teoremom, da meta-govorica ne obstaja. Vendar je na drugi strani težko odkloniti misel, da v "redu" simbolnega in pomenskega ne obstaja prav nič drugega kot ravno neizčrpana množica meta-govor. In prevajanje je ena od oblik raziskovanja razmerij med njimi.

V mojem voščilu niso le dobre želje za naprej ampak tudi čestitka za že opravljeno.

DAMJAN BOJADŽIJEV

PROFESORJU JERMANU OB ROJSTNEM DNEVU

Moj pogled na delo prof. Jermana in njegov prispevek k razvoju analitične filozofije v Ljubljani in iz nje je precej omejen, ker osnovne univerzitetne izobrazbe nisem pridobil na Filozofski fakulteti, v nizu njegovih doktorandov pa sem trenutno najmlajši. Že med osnovnim študijem pa je bilo neko predavanje prof. Jermana s svojo vsebino in stilom krivo za to, da sem začel premišljevat o usmeritvi v filozofijo. Pri podiplomskem študiju mi je nato prof. Jerman postal (ne)prizanesljiv mentor, ki me je najprej prisilil magistrirati in mi nato dovolil doktorirati. Magisterij sem namreč predolgo vlek, doktorat pa po svoje izpeljal, vendar sem se ravno v njem približal nekaterim osnovnim temam filozofskega dela prof. Jermana. Njegova 60. obletnica sicer približno sovpada s 60. obletnico Gödlovih izrekov o ne(po)polnosti, ki so bili formalno jedro moje disertacije. Po vsebinski plati pa zgodnji interes prof. Jermana za meje formalizacije in spoznanja nasploh delno sovpada z vsebino in naslovom te disertacije. V tem smislu se štejem za nadaljevalca analitičnega pola filozofskega dela prof. Jermana, ta (klein) Festschrift pa zaključujem s tradicionalno formulo: na mnoge konkluzije!

MARKO URŠIČ

PROFESOR FRANE JERMAN IN "ALTERNATIVNE" LOGIKE

Profesor Jerman me je iniciral v sodobno logiko, ko mi je kot študentu drugega letnika posodil obsežno antologijo logičnih razprav Alfreda Tarskega v angleškem prevodu *Logic, Semantics, Meta-mathematics* in mi naložil, naj si izberem neko primerno temo za proseminarsko nalogo. Ker sem se že prej nekaj malega ukvarjal s teorijo množic in z matematiko nasploh, sem si izbral Tarskijevo formalizirano metalogiko deduktivnih sistemov. Ta izbor je, če se zdaj po več kot dvajsetih letih